



Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Att:

Deres ref.
16/2919-

Vår ref.
16/2792-16 614.0/ANSK

Dato:
Oslo, 16.01.2017

Høring - Rapport fra regjeringens ekspertutvalg for Grønn konkurransekraft

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til mottatt høring fra Klima- og miljødepartementet med rapporten fra Ekspertutvalget for grønn konkurransekraft. Vi viser også til departementets aksept for utsatt høringsfrist.

LO har gitt flere innspill til regjeringen om norske klimaforpliktelser og veien mot lavutslippssamfunnet, blant annet sammen med NHO, og innspill til Grønn skattekommisjon. Videre har vi sammen med de andre norske arbeidstaker- og arbeidsgiverhovedorganisasjonene foreslått et trepartssamarbeid om klima, noe statsråd Helgesen har ønsket velkommen.

Utfordringene på veien til lavutslippssamfunnet krever tydelig og helhetlig politikk som hindrer økt ulikhet og sikrer en rettferdig omstilling til et bærekraftig, trygt og inkluderende arbeidsliv.

Ekspertutvalgets rapport understreker en forståelse av, og behovet for, at klima-utfordringen må løses gjennom en helhetlig politikk som ser utslippskutt i sammenheng med nærings- og samfunnsutvikling. Vi opplever at norsk nærings- og arbeidsliv er svært opptatt av dette. Ekspertutvalget har gjennom sitt arbeid evnet å bidra til et stort engasjement for å konkretisere hvordan norsk næringsliv kan møte utfordringene, og dermed bidra ytterligere til at Norge blir et lavutslippssamfunn i 2050.

Flere av LOs forbund og LO sentralt har deltatt aktivt i ekspertutvalgets prosess, gjennom møter, forskjellige dialogarrangementer og med utarbeiding av veikart til lavutslippssamfunnet i 2050 for sine områder. Vi vil spesielt vise til følgende veikart der LO har deltatt direkte og står bak anbefalingene:

- "Veikart for næringslivets transporter – med høy mobilitet mot null utslipp i 2050"
- "Veikart for grønn handel 2050", hvor Norsk Transportarbeiderforbund og Handel og Kontor i Norge også har deltatt direkte.
- "Veikart for norsk sokkel", hvor Industri Energi Forbundet og Fellesforbundet også har deltatt direkte.

Det er verdt å merke seg at det har vært stor enighet innen de forskjellige bransjene, fra både arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden, om forståelse av utfordringene, over nødvendig retning og om forslag til tiltak. Det er nå viktig at regjeringen gir tydelige signaler og retning for hvordan rapporten og anbefalingene skal følges opp, med klare tiltak og insentiver, slik at de viktige beslutningene om tiltak i bedriftene ikke stopper opp.

Generelt

Rapporten "Grønn konkurransekraft" inneholder mange anbefalinger som LO kan stille seg bak. De ti prinsippene utvalget foreslår å legge til grunn er overordnede og lite kontroversielle, og LO støtter disse på generell basis.

Når det gjelder prinsippet "Forurensere skal betale" har vi følgende bemerkninger; Her må en være bevisst på at det ofte er uklart hvem som i realiteten er forurensere. Denne problemstillingen er kanskje særlig relevant for transport, som kan ses på som en "ikke-selvstendig aktivitet". Enhver form for transport oppstår som følge av annen aktivitet, et behov for forflytning av personer (både kollektivt og via personbil) eller gods. Økt aktivitet innen et område øker transportbehovet. Utviklingen i næringslivet de siste tiårene har ført til store endringer i logistikkjedene. Antall sentrallagre i Norge er sterkt redusert innenfor alle sektorer. Innenfor matproduksjon har for eksempel antall slakterier og meierier falt dramatisk. Dette har økt transportavstandene vesentlig. Mange produkter fraktes lange avstander før de passerer Norges grense. – For mange oppleves det da nærmest som et paradoks at varene "de siste to milene" må fraktes i el-bil for å framstå som miljøvennlig, eller at den norske transportøren som ev overtar skal måtte ta alle "forurensere betaler"-utgiftene på det siste stykket. Etter LOs syn bør vareeier og forbruker ta et større ansvar for hele verdikjeden både ved eksport og import. Transportbransjen må ha tydelige insentiver slik at miljøvennlige kjøretøy og klimavennlig drivstoff blir tatt i bruk.

Videre vil vi påpeke når det gjelder "Forurensere skal betale" og "Utslipp og andre eksternaliteter skal prises", at dette ikke må forstås slik at alle forurenserne og alle utslipp nødvendigvis skal stå overfor en helt lik kostnad. Det kan ha både fordelings- og distriktpolitiske implikasjoner. Markeds mekanismer alene vil ikke løse klima- og omstillingsproblemene.

Noen av ekspertutvalgets anbefalinger er LO uenig i, og vil fraråde. Dette omtales under de forskjellige punktene, samt på slutten av høringssvaret.

Den norske arbeidslivsmodellen

Den norske modellen med likeverdig sosial dialog er vår fremste ressurs og fortrinn. Treparsamarbeid, involvering av ansatte i utviklingsprosesser og respekt for erfaringsbasert kompetanse, bidrar til innovasjon og utvikling. Det konkrete samspillet i bedriftene mellom ledelse, tillitsvalgte og ansatte gjennom sosial dialog og samarbeid, gir uten tvil et tydelig fortrinn. Den norske modellen er nøkkelen til høy produktivitet og omstillingsevne. Hovedavtalene og tariffavtalene bereder grunnen for et godt samarbeid. Utvalget omtaler den norske arbeidslivsmodellen som et konkurransefortrinn, men peker i liten grad på tiltak som følger opp dette i praksis. LO savner en tettere kobling mellom klimatiltak og hvordan vi kan gjøre arbeidslivet best mulig i stand til å løse oppgavene.

Lokal lønnsdannelse, produktivitetsorientering og høy organisasjonsgrad fører til stabile bedrifter med høy grad av involvering og kunnskapsoverføring. Faste ansettelser gir trygghet

for involvering og medarbeiderdrevet innovasjon. Dette er avgjørende for innovasjon og utvikling av god bedriftskultur.

I Norge har vi en godt innarbeidet arbeidslivskultur der vi snakker sammen for å løse utfordringer. Den selvstendige, kompetente arbeideren utvikler og bidrar daglig til smartere løsninger, tjenester, produkter og arbeidsmetoder. Videre-utvikling av denne kulturen for samarbeid vil effektivt bidra til at industrien og næringslivet kan både håndtere og lykkes med innovasjon, digitalisering, robotisering og verdiskaping.

Norske virksomheter er avhengig av høy kompetanse for å konkurrere i det globale markedet. Det er en konkurransefordel og en viktig årsak til at vi er gode til å omstille oss. God og riktig utdanning og livslang læring/læring på jobb styrker produktiviteten og hever kvaliteten. Samtidig blir vi som samfunn bedre i stand til å kunne utvikle og benytte ny teknologi, noe som igjen er selve kjernen i hvordan vi skal få mer klimavennlige løsninger. Skal næringslivet levere morgendagens produkter og tjenester, må de ansatte kunne håndtere ny teknologi. Dette fordrer faste ansettelse hvor arbeidsgiverne investerer i egne ansatte og øker deres og bedriftens kompetanse. Regjeringens endringer i arbeidsmiljøloven inviterer dessverre til mer midlertidighet som på sikt vil kunne svekke Norges fortrinn innenfor fremtidig grønn konkurransekraft.

Utfordringene på veien til lavutslippssamfunnet krever tydelig politikk for å sikre et trygt og inkluderende arbeidsliv og å unngå økt ulikhet. Det har hittil vært lite fokus på konsekvenser for samfunnet og arbeidslivet av å omstille et relativt stort antall jobber, både faglærte og ufaglærte, innenfor et relativt kort tidsrom. Slike vurderinger må skje i samarbeid med arbeidslivets parter.

Arbeidsoppgaver vil endres i stadig større tempo, og kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning vil være sentralt. Behovet for digital kompetanse setter krav til kompetanseutvikling, og det vises til arbeidet med nasjonal kompetansepolitisk strategi

God klimaomstilling er rettferdig omstilling

Reelt partssamarbeid, sosial dialog og medvirkning i omstillingsprosesser er en forutsetning for å finne de beste løsningene og skape forankring for nødvendige endringer. Velferdsstatens sikkerhetsnett, bedriftsdemokrati og arbeidslivets avtaleverk gir tryggere rammer for omstilling. Svekkelser i lover, regelverk og samarbeidsforhold vil uten tvil påvirke evnen til omstilling. Et godt trepartssamarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene legger grunnlaget for et bærekraftig og rettferdig samfunn, med arbeid til alle og anstendige og gode arbeidsplasser. En bedre synliggjøring av klimatiltaks positive effekter for helse, miljø og sikkerhet (HMS) kan bidra til å skape større forståelse, flere pådrivere og større oppslutning om tiltak.

Vi vil igjen vise til det pågående trepartssamarbeidet mellom Klima- og miljødepartementet og arbeidslivets parter, der målet er å finne gode tiltak slik at arbeidslivet kan gjennomføre utslippskutt og realisering av lavutslippssamfunnet gjennom en bærekraftig og rettferdig omstilling.

Utvalgets tverrgående anbefalinger

Utvalget fremmer en rekke tverrgående anbefalinger, og vi vil knytte kommentarer til noen av disse. De samlede rammevilkårene må bidra til å utvikle og tiltrekke seg virksomheter slik at vi oppnår målet om grønn konkurransekraft. Rammebetingelser omfatter lover, reguleringer

og virkemidler, men også det offentlige byråkratiets effektivitet og et rettssystem som fungerer rettferdig og forutsigbart. Ikke minst handler det også om det sosiale sikkerhetsnettet som tilbys. Offentlige støtteordninger og hvordan stat, kommune og fylker tilrettelegger, påvirker den globale lokaliseringskonkurransen. Det er viktig at politikken og virkemiddelapparatet forholder seg til at mesteparten av innovasjonen og de nye arbeidsplassene kommer i tilknytning til, eller med utspring fra, eksisterende bedrifter. Det må tilrettelegges for at alle arbeidsplasser kan bli bærekraftige.

Forskning og utvikling

LO er fornøyd med utvalgets understreking av behovet for en tettere kobling mellom næringspolitikk, forskningspolitikk og klimapolitikk. LO støtter utvalgets anbefaling om at klimahensyn må ligge til grunn som eksplisitt kriterium for tildelinger til forskning og innovasjonsmidler, der det er relevant. Innretningen må være slik at det også bidrar til at eksisterende virksomheter og sektorer blir mest mulig klimaeffektive.

LO er enig i utvalgets vektlegging av at anvendt forskning også må være relevant for næringslivet og samfunnet. Verdiskapingseffekter, samfunns-utfordringer og samfunnets og næringslivets interesser må vektlegges. Nærings-phd-ordningen er et godt og lite byråkratisk virkemiddel for å fremme tettere kontakt og samarbeid mellom næringslivet og forsknings- og utdannings-institusjonene. Ordningen bør videreutvikles og knyttes tettere opp til de ulike programmene som Forskningsrådet gir støtte til.

En ev integrering av Sivas aktiviteter i Innovasjon Norge bør utredes nærmere. Selv om det nok kan være overlapp i noen av deres virkemidler har de likevel ulike formål. En ev sammenslåing kan ha både positive og negative effekter.

Offentlige anskaffelser

Det er gledelig at utvalget har lagt mye vekt på det offentlige som innkjøper. Det offentlig må være en krevende og modig kunde for å stimulere til grønn konkurransekraft. Innkjøpsmakten må bidra til innovasjon og klima- og miljø-vennlige løsninger i verdenstoppen. Den må også brukes på en slik måte at satsing på kompetanse gir fortrinn foran lavlønnsstrategier. Bare slik kan vi sikre at norsk næringsliv får konkurrere på like vilkår. Det offentlige har også et stort ansvar gjennom sin innkjøpsmakt i å sikre at produksjon av varer og tjenester skjer på en forsvarlig måte i forhold til arbeidstakeres rettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Vektlegging av livssyklusanalyser, med beregning av samlet omkostning av anskaffelsen i løpet av dens forventede levetid er særlig viktig. Dette vil øke konkurransekraften til produkter som har høy kvalitet og lang produktlevetid.

Livssyklusanalyser må se på *samlet* omkostning, *inkludert* klimautslipp og miljøkonsekvenser i et livsløpsperspektiv. LO vil understreke at det er viktig å sikre at man tar i bruk kompetansen til de ansatte i innkjøpsprosesser.

LO støtter forslaget fra utvalget om å opprette et nasjonalt senter for innkjøpskompetanse som skal sikre at statlige organer, fylker og kommuner og andre som har innkjøpsoppgaver basert på offentlige reguleringer, får opplæring i og har tilgang til relevant kompetanse på anskaffelse av lavutslippsløsninger og miljøvennlige varer og tjenester. Det er viktig at kompetansesenteret har kapasitet til å gi råd og veiledning.

LO er imidlertid ikke uten videre enig i utvalgets anbefaling om "*Der det er, eller kan utvikles, gode markedsbaserte løsninger, bør ikke det offentlige selv utvikle konkurrerende*

løsninger." Vi vil understreke at offentlig eie og drift av både infrastruktur og tjenester, i mange tilfeller er mer økonomisk rasjonelt, samtidig som det gir bedre muligheter for både styring og planmessige reduksjoner av utslipp knyttet til innkjøp og drift.

Offentlig eierskap

LO støtter ikke utvalgets forslag om å vurdere endringer i Industrikonsesjons-loven som regulerer eierskapet i vannkraft. Vi mener loven fungerer godt og ivaretar formålet om offentlig eierskap. Vi støtter imidlertid utvalget i at offentlige eiere bør ha en stabil og langsiktig utbyttepolitikk som bidrar til forutsigbarhet og norsk verdiskaping.

Utvalgets sektor anbefalinger

Maritimt

LO støtter i utgangspunktet alle de tre anbefalingene utvalget kommer med på det maritime området. Deler av bransjen sliter nå som følge av nedgangstider i offshoresektoren. I en svært vanskelig situasjon for offshoreflåten er det viktig at en finner tiltaksløsninger i samarbeid med næringen.

Norge har en komplett maritim verdikjede med tett samvirke mellom de ulike aktørene, og kjennetegnes med høy kompetanse og evne til å levere høyteknologiske løsninger. Dette gjør oss konkurransedyktige tross høyere kostnadsnivå. Utvalget trekker frem den maritime næringen som en næring hvor Norge kan ta posisjon som leverandør av grønn teknologi til et globalt marked. I den maritime næringen er det en omforent holdning om at miljøteknologi og lavutslippsløsninger vil utgjøre et konkurransefortrinn for næringen i årene fremover. Fra næringen er det derfor satset på forskning, utvikling og utprøving av slik teknologi. Redusert energibruk og dermed reduserte driftskostnader er i seg selv et insentiv for næringen.

Effektive seilingsruter og gode løsninger for logistikk i havn gir en mer effektiv sjøtransport og styrket konkurranseevne. Tiltak som bygger opp under dette vil være et viktig bidrag fra myndighetene.

Den maritime næringen og petroleumsnæringen i Norge har de siste 10-15 årene blitt svært sammenvevd. Det vil derfor være fornuftig å påse at begge næringene fortsatt har gode rammevilkår i Norge. Det er kunnskapen om å beherske havrommet som er Norges aller fremste fortrinn.

Støtteordninger har gjort det mulig å realisere nye teknologier, det samme har krav i offentlige anbud. Investeringer i miljøteknologi har høyere kostnader og større usikkerhet knyttet til drift. Både støtteordninger og anbud må ta høyde for dette. Anbudskontrakter må ha lengder som forsvare investeringer i nytt materiell og gi signal om forutsigbarhet. Utforming av tiltak, krav og anbud må skje i dialog med næringen. Politiske "idealløsninger" (som å bevege seg bort fra LNG på fergesektoren) kan spenne bein under viktig miljøutviklingsarbeid som blir gjort i den maritime næringen.

Petroleumsområdet

En av utvalgets anbefalinger på petroleumsområdet er at regjeringen bør vurdere hvordan et strengere klimaregime endrer risikoen knyttet til petroleums-virksomheten. De peker på at økende usikkerhet knyttet til framtidig etterspørsel gjør at regjeringen bør vurdere behov for endringer i dagens petroleumsregime.

Utvalget foreslår at regjeringen bør vurdere behovet for endringer i petroleumsregimet (skatt) for å sikre at fellesskapet ikke tar økende risiko i et marked med økende etterspørselsusikkerhet. Utvalget viser til Norges behov for å få flere bein å stå på, og at staten derfor bør vurdere nøye hvor dens høye risikobærende evne best benyttes. Utvalget foreslår derfor også at det blir utarbeidet sensitivitetsanalyser av etterspørsel og karbonpris i forbindelse med planer for utbygging og drift av nye felt. LO vil understreke, slik det også framkommer i rapporten, at det norske petroleumsskatteregimet har fungert godt i nær 50 år. Som det står i rapporten: «Det har vært forutsigbart og gitt de ønskede investeringer. Som største eier tar fellesskapet brorparten av risikoen, og en stor andel av overskuddet tilkommer fellesskapet. Dagens regime har fremmet innovasjon og risikotaking innen leting og teknologiutvikling, og dermed lagt til rette for ekspansjon».

Dagens regime sikrer at brorpartene av inntektene tilfaller fellesskapet gjennom en særskilt høy skattesats på 78 %, gjennom statens direkte eierskap i olje- og gassfelt (SDØE) som representerer cirka 30 % av produksjonen, og gjennom statens 67 % eierandel i Statoil. I tillegg kommer miljø- og arealavgifter. Dette betyr at over 85 % av samlet overskudd i næringen tilfaller staten. En viktig forutsetning for at fellesskapet får inn så store inntekter, er at fellesskapet også bærer en stor del av risikoen i investeringsfasen. LO vil advare mot at det foretas endringer i petroleumsskatten som fører til redusert aktivitet i en svært krevende fase. Stabilitet i rammevilkårene er en forutsetning for å kunne realisere langsiktige investeringer i mer klimaeffektive teknologier.

Leverandørindustrien til olje og gass er alene Norges nest største eksport-industri, etter det direkte salget av oljen og gassen. Industrien er verdensledende i produksjon av utstyr og tjenester for offshoreutvinning av olje og gass. Dersom leverandørindustrien skal utvikles videre må det realiseres nye prosjekter. En *for* brå stopp i olje- og gassvirksomheten vil ikke påskynde et "grønt skifte", snarere tvert imot. Det er ikke slik industriutvikling skjer. Morgendagens næringsliv står på skuldrene av dagens industri, - ikke minst det «grønne».

Karbonfangst og -lagring (CCS)

LO er fornøyd med at utvalget har fokus på CCS-satsing, og anbefalingen om at myndighetene må spille en sentral rolle i utvikling av infrastruktur for transport og lagring av CO₂. Etter vårt syn kan CCS bli en stor norsk næring med gode arbeidsplasser, der Norge kan bli eksportør av miljøvennlig teknologi innen dette feltet, og samtidig importør av CO₂ for lagring i sokkelen. Her har Norge svært mange forutsetninger for å lykkes. - Dette kan gi mange framtidige norske arbeidsplasser. Norske myndigheter har en viktig rolle i å tilrettelegge for fullskala verdikjeder for CCS.

LO er enig med utvalget i at CCS vil være en nøkkelteknologi for å redusere utslippene fra norsk prosessindustri, og at næringslivet må ta hovedansvaret for fangstdelen. Petroleumsnæringen vil uansett måtte ha en nøkkelrolle i den videre utviklingen, og det er viktig å videreføre og bygge videre på denne næringens erfaringer og oppnådde resultater med CCS.

Det er også et stort potensiale i omdanning av naturgass til hydrogen med CCS. Dette mener vi er underkommunisert, og bør utredes nærmere også med tanke på at en her har mulighet til å eliminere utslipp fra desentralisert energibruk.

Retningslinjer og mandat for at FOT-ordningen skal kunne omfatte teknologier innen karbonfangst og -lagring, samt elektrifisering der slik forskning og utvikling er relevant for

norsk sokkel, kan med fordel presiseres. LO er ikke enig i at FOT-ordningen *kun* skal øremerkes omstilling til fornybar energi, men mener dette absolutt må ha stor plass i ordningen.

Bygg

Rapportens kapittel om bærekraftige og effektive bygg inneholder punkter LO har reist flere ganger, blant annet gjennom våre innspill til Lov om offentlige anskaffelser. Staten, både som innkjøper og eier, og andre myndigheter må være profesjonelle bestillere, slik at de gjennom krav stimulerer til innovasjon og bidrar til å skape marked for energieffektive og klimavennlige bygg og bruk av bærekraftige byggematerialer. Vi er glade for at rapporten påpeker behov for profesjonalisering både av bestiller og utøver, særlig gjelder dette innen rehabilitering. Videre er det svært positivt at rapporten vektlegger livsløpsvurderinger og identifisering av energisparingspotensiale gjennom å bruke tredjepartsevalueringer. Rapporten fastslår at en fragmentert byggsektor hindrer utnyttelse av potensialet blant annet til eksport av miljøvennlige materialer som massiv-tre. Tre tiltak er særlig sentrale for å oppnå rapportens målsettinger her:

1. *Klyngesamarbeid og samspillsarenaer som Bygg 21.* Dette forutsetter en byggenæring som vil og er i stand til å organisere seg slik at endringer faktisk gjennomføres.
2. *Myndighetene som krevende kunder som vil og kan sette krav til miljø og energi.* Dette forutsetter bestillerkompetanse og politisk vilje til å legge livsløpsvurderinger og miljøkrav inn i anbudene, samt å sette klare kompetansekrav til utbyggere.
3. *En seriøs byggenæring som forstår og ønsker å agere i tråd med de føringer utvalget legger opp til.* Dette krever strenge krav til innleie og kompetanse i byggefirmaene.

Transport

For å nå klimaforpliktelsene er det helt sentralt at transportsektoren blir utslippsfri. Det er i denne sektoren potensialet for norske utslippskutt er desidert størst. Det gledelige er at dette er absolutt mulig å få til. Vi viser til anbefalingene i Veikart for næringslivets transport. LO er fornøyd med at utvalget støtter forslaget om et CO₂-fond for transportnæringen.

Varehandelen

Det er bred enighet om at forbruk er en sentral driver for miljøbelastningen. En av våre største utfordringer er å få forbrukere til å omsette holdning til handling, og øke bevisstheten rundt sitt forbruksmønster. Handelsnæringen har en unik rolle i å bidra til dette, og iverksette en rekke virkemidler ved å få forbrukerne til å gjøre bevisste valg gjennom krav til leverandører og ved å påvirke det kundene kjøper.

Veikart for grønn handel inneholder en rekke ambisiøse og konkrete forslag til tiltak som norske myndigheter kan iverksette for å stimulere norsk handel i en grønn retning.

Øvrige sektorer

LO støtter utvalgets anbefalinger for de marine næringene. Anbefalingene for prosessindustrien er også gode. Vi vil samtidig peke på den tette sammenhengen i CCS-satsing i prosessindustrien og petroleumsnæringen, og at det er viktig å ivareta en helhetlig satsing som ivaretar hele verdikjeden og bidrar til norsk verdiskaping og arbeidsplasser i Norge.

Veikartene for prosessindustrien, landbruk og skogbruket er godt ivaretatt i rapportens anbefalinger. Det er positivt. Det er samtidig viktig at det følger med målrettede virkemidler som fremmer ønskede endringer. Blant slike ønsker vi å fremheve:

- Kompetansehevede tiltak fra fag/yrkesopplæring til høyere utdanning.
- Tilgang til kapital for utprøving og utvikling av pilot-/demonstrasjons-anlegg for å gjøre disse lønnsomme.
- Bedre tilrettelegging i hele verdikjeden for å sikre nok tilgang på råstoff/biomasse til industrien.
- Bedre samarbeid mellom råvareproduksjon i industrien, landbruk og skogbruk for utvikling av og tilgjengelighet på bioenergi. Det må dessuten stimuleres til å bygge opp et marked som sikrer nok råstoff og som gir økonomi i alle ledd.

LO fraråder følgende av ekspertutvalgets anbefalinger:

- "Interkommunalt samarbeid må forbedres og kommuner og fylker slås sammen (...)."
- "Universiteter, høyskoler, institutter og deres forskere må gis bedre insentiver for kommersialisering. I finansieringen av institusjoner bør det vektlegges at kommersialisering faktisk bidrar til verdiskaping og nye arbeidsplasser mer enn i dag. Myndighetene bør vurdere å redusere universitetenes eierandel i oppfinnelser til en lavere prosentandel enn i dag for å styrke forskernes insentiver for å kommersialisere."
- "For å legge til rette for økt kapitaltilgang i vannkraftbransjen bør regjeringen vurdere endringer i Industrikonsesjonsloven som regulerer eierskapet i bransjen."
- "Opsjoner bør ikke beskattes eller tillegges kostnader, før de aksjer eller andre underliggende verdier som har blitt tildelt en medarbeider realiseres gjennom salg. Dette innebærer at inntektsskattesatsen beholdes, men den betales ikke før aksjene er realiserte."

LOs syn i disse sakene er godt kjent, og utdypes derfor ikke her.

Avslutningsvis

Det har vært et stort engasjement i prosessen rundt ekspertutvalgets arbeid fra nærings- og arbeidslivet. Utvalget påpeker selv at mange av anbefalingene må bearbejdes videre og konkretiseres i samarbeid mellom myndigheter og næringslivsaktører. LO forventer nå at regjeringen utarbeider konkrete forslag til veien videre mot lavutslippssamfunnet, og ser fram til å bidra i samarbeidet.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Hans-Christian Gabrielsen
(sign.)

Kenneth Sandmo
(sign.)

Saksbehandler: Anne-Beth Skrede

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.